

Nr 309

Av herr **Ewerlöf m. fl.**, med förslag till förordning om bostadssparande m. m.

Att på mer eller mindre säkra sätt försöka konstatera hur stort sparandet absolut sett är i ett samhälle kan måhända ha sitt värde och sitt intresse. Någon mätare på behovet av ökat sparande eller på de objektiva möjligheterna att åstadkomma detta får man emellertid inte på så vis.

I vilken omfattning sparandet måste intensifieras bestäms i huvudsak av den tekniska utvecklingens takt och de anspråk den ställer, av det internationella konkurrensläget och dess fordringar och av styrkan i de krav på förbättrade levnadsförhållanden, som drivs igenom. Vad särskilt den senare omständigheten angår, kan det visserligen hävdas, att i det genomorganiserade samhället är makten att pressa fram större inkomster stor men medgivanden om sådana får sakligt och hållbart innehåll först om de är produktivt underbyggda, vilket i regel betyder att ett sparutrymme finns för de behövliga investeringarna.

Teknikens utveckling har varit explosionsartad. Den visar inga tecken på avsakning. Den internationella konkurrensen hårdnar undan för undan. De strävanden att vidga marknaderna och att bryta ned handelshinder mellan de europeiska länderna, som kännetecknar den internationella situationen, kommer ytterligare och fullt medvetet att skärpa konkurrensen. Vi har en brist på balans mellan inkomster och deras produktionsmässiga underlag, som varit en av orsakerna till en fortgående penningvärdeförsämring. Samtidigt har vi nödgats åse hur kapitalmarknaden undan för undan förlorat i funktionsduglighet på grund av ett i förhållande till efterfrågan alltför litet tillflöde av sparande och olika regleringsingripanden, som under hänvisning härtill genomförts.

Det torde kunna fastställas att vi både har ett uppsamlat och uppdämt behov av mycket stora ökningar i sparandet och att den närmaste liksom den mer avlägsna framtiden gör detta behov brännande. Att medverka till större sparkvot i vår ekonomi framstår som den mest väsentliga uppgiften för vår ekonomiska politik. Det är först i den mån den lyckas med denna uppgift som den kan sägas bidra verksamt till den efterlängttade stabiliteten och till de reella förutsättningarna för en något så när ostörd hög och givande sysselsättning.

Uppenbart är att det finns en inkomstnivå både i ett samhälle och för en enskild, som är så låg att den inte medger något egentligt sparande. I en underutvecklad ekonomi föreligger oftast denna situation. Naturligtvis är sparmöjligheten alltid i viss mån subjektivt bestämd, men om inkomstnivån är förhållandevis hög och särskilt om den stiger relativt snabbt, så måste dock även rent objektivt sett förutsättningarna för ett stigande sparande förbättras både i den

meningen att ett absolut sett högre sparande borde kunna framkomma och att en växande del av resurserna disponeras för mer framtidsbetonade ändamål. Att vi i denna bemärkelse har ett ökat sparutrymme i vårt land lär icke kunna förnekas.

Man kan urskilja två huvudformer av sparande — offentligt sparande, som alltid har tvångskaraktär, och enskilt sparande, som i princip är beroende av spararens eget beslut, är frivilligt. Som en mellanform torde företagssparandet kunna betraktas. Själva beslutet att spara fattas i företaget, men avgörande för möjligheterna är marknadens reaktion inför de produktpriser som erbjuds och reaktionen hos dem som ställt och överväger att ställa sparandet till förfogande. Företagssparandet sker alltså under konkurrens och med valfrihet för konsumenter och placerare. Företagssparandet är alltså ett institutionellt sparande men inte något tvångssparande. Ett alldeles speciellt värde har ett starkt utvecklat företagssparande därför att det för till en konsolidering av företagsenheterna, där den första försvarslinjen mot sysselsättningsstörningar går och där det ofta långsiktiga planerandet för erövrandet och bibehållandet av en marknad måste ske. Företagssparandet är visserligen i viss utsträckning bundet till det företag där det sker, men dess omvandling till investeringar genomföres efter räntabilitetsprövning och med hänsyn till likviditetsutsikterna. Kostnadsynpunkten spelar alltså en avgörande roll liksom det klimat man kan skapa med en aktiv penningpolitik. Ju hårdare konkurrensen blir, i desto större grad framstår rationaliseringsanvändningen av detta sparande som den självfallna, och ju stramare kapitalmarknad och kreditmarknad hålls, desto större krav kommer att ställas på investeringar, som snabbt mognar ut i produktivitetstegringar och produktionsökningar. Att inflationsrisker bäst motväges av produktionsökningar och produktivitetstegringar torde vara ovedersägligt.

Ökningar i det personliga sparandet och företagssparandet kompletterar varandra. Ett starkt företagssparande minskar efterfrågan på kredit- och kapitalmarknaden och gör därmed det stigande personliga sparandet mera tillräckligt, samtidigt som nyföretagsamhet och nytt risktagande på så sätt får mer plats för sina behov och anspråk. Det förtjänar påpekas att någon fast gräns mellan företagssparande och personligt sparande inte existerar. I de många små företagen inom jordbruk, handel, hantverk och industri är företagssparandet helt enkelt ett personligt sparande, om än med speciell inriktning. Detsamma kan sägas om konsolideringen i många medelstora företag, till exempel i familjeföretagen.

Ett frivilligt sparande framkallar inga kompensationskrav. Det sprider och ökar intresset för ett fast penningvärde. Det engagerar människorna i samhälls-ekonomien direkt och påtagligt. Ett frivilligt sparande är ett uttryck för ett eget ansvar och en önskan om både stabilitet och framsteg i enskild och därmed gemensam ekonomi.

Som argument för det offentliga sparandet brukar anföras att man på det

området har viss garanti för att man verkligen skall nå de uppställda målen, medan man om man väljer frivilligvägen alltid måste räkna med risken för ett misslyckande. Tvångets överlägsenhet skulle ligga i dess åtminstone kvantitativa effektivitet. Praktiken talar i detta avseende inte samma språk som teorien. Inte ens vad beloppen angår har tvångssparandet över budgeten någonsin i vårt land blivit vad som planerats. Om dess samhällsekonomiska effektivitet kan ingenting med säkerhet sägas, eftersom den icke låter sig isolera ur förloppet, men det faktum att vi sedan experimenten med tvångssparandet inleddes haft de största allmänna prisstegringarna under fredsförhållanden i modern tid talar inte för någon högre grad av sådan effektivitet.

Ett tvångsmäsigt sparande av någon mer betydande omfattning minskar — särskilt om skattetrycket redan det förutan är högt — såväl utrymmet för frivilligt sparande som benägenheten därtill. På något längre sikt låter det sig icke förenas med ett samhällsekonomiskt system, som bygger på enskild äganderätt och fri marknadshushållning. Det måste ju leda till att den kapitalmarknad, där spararnas utbud möter investerarnas efterfrågan och där räntabilitetssynpunkten faller utslaget, invalidiseras.

Problemet är — enligt vår uppfattning — därför på vilket sätt och i vilken takt det offentliga sparande, som redan existerar, skall förvandlas till frivilligt sparande. En sådan omvandling skulle förbättra dess kvalitet och därmed stärka dess effekt både som avgörande stabiliseringsfaktor och som grund för investeringar såväl mera omedelbart produktiva som basinvesteringar i enskild eller allmän regi. Praktiska förslag av denna art kan framläggas först när betydligt säkrare utgångspunkter föreligger än de som årets preliminära budgetkalkyler erbjuder för ett bedömande av det existerande offentliga sparandets faktiska omfattning.

Då behovet av ett starkt ökat personligt sparande är uppenbart och de objektiva möjligheterna att åstadkomma detta kan anses vara goda, blir frågan hur man skall agera för att den till alla folkgrupper spridda sparbenägenhet skall växa fram utan vilken inga resultat nås. Att bara kapitulera, därför att detta psykologiska problem alldeles uppenbart är svårlost, betyder att ge upp förhoppningarna om att kunna engagera medborgarna för en framåtskridande ekonomi med säkert penningvärde och säker sysselsättning. Vad som behövs är sparvanor, som ger ett stigande, långtidsplanerat personligt sparande. Sparvanor skapar man knappast med lotterierbudanden, alldeles bortsett från att lotterikonkurrensen förefaller ha blivit så hård att en övermättnad är på väg att inträda, trots de skattemässiga förmåner som inkomster av detta slag numera erbjuder.

Den ekonomiska politiken och skattepolitiken måste göras påtagligt sparinstittillda. De fria krafterna måste medverka — sparinstitut, kreditförmedlare, företag och organisationer. Vad särskilt företagen angår bör det vara dem angeläget att finna former för fortlöpande informationer om "aktiesparandet" och

att på olika vis underlätta också ett småsparande i denna form. Därvidlag kommer olika sätt att vidga möjligheterna till riskfördelning in i bilden.

Politikens sparinställning måste vara ett genomgående drag, från vilket man inte i något sammanhang bör bortse. Att till exempel söka lösa pensionsfrågan utan att också ta hänsyn härtill kan inte vara rationellt. Att planera bostadspolitik och därvid underlåta att räkna med det personliga sparandets nyckelställning som förutsättning för ett tillräckligt och tillräckligt differentierat bostadsbyggande är verklighetsfrämmande. Sitt starkaste genomslag måste emellertid självfallet sparinställningen få på den ekonomiska politikens och skattepolitikens område. I ekonomisk-politiskt avseende gäller det att hela tiden hålla målsättningen levande, att inte göra korttidsbetonade avsteg med långsiktiga efterverkningar och att avstå från dirigeringsförsök, som av de blivande och de redan existerande spararna måste uppfattas som ingripanden, riktade mot dem. Kreditmarknadsregleringen är ett exempel på en åtgärd av detta slag, ränteregleringslagen ett annat. Investeringsavgiften i dess åtminstone halvpermanenta form är ett ingrepp, som måste medverka till att göra omedelbar konsumtion mer lockande än sparande, den plötsligt höjda företagsbeskattningen likaså. Vad det främst gäller är dock att skapa förtroende till statsmakternas beslutsamhet att varaktigt skydda penningvärdet och därmed sparmedlens värde.

För att det skall gå att övertyga människorna om att de bör spara måste det vara lönande att spara. Det måste både framstå som och vara personligt fördelaktigt att i den egna budgeten räkna med största möjliga personliga sparkvot, särskilt för medborgare med de nu allt vanligare "mellaninkomsterna" men även för övriga. En allmän skattesänkning, som verkligen angriper marginalskatteproblemet framför allt i mellanskikten, medverkar härtill, men sin fulla verkningkraft får den först om den kompletteras med sparstimulerande reformer både av bestående art och med sådana som är nödvändiga för att bryta ett död-läge.

De bestående speciellt sparstimulerande åtgärderna måste ta sikte på att göra beskattningen på sparmedel rimlig ur spararnas synpunkt och att ur systemet operera bort principiellt eller praktiskt sparfientliga element. Förmögenhets-skatten måste rationaliseras så att framför allt dubbelbeskattning undviks. Kvarlåtenskapsskatten, som utan att ha någon egentlig statsfinansiell betydelse blivit en symbol för bristande förståelse för det långsiktiga sparandet, måste avskaffas — utan några motsvarande skattehöjningar. Båda dessa frågor ligger emellertid under utredning. Enligt gällande praxis kan alltså konkreta förslag därför icke nu framläggas. Det bör dock vara riksdagen angeläget att markera sin uppfattning att dessa utredningar snabbt bör slutföras och förslag i anledning av dem föreläggas riksdagen.

De omedelbart sparstimulerande insatserna måste läggas på bred front och utformas utan ängsliga farhågor för att även ett äldre sparande får del av dem. Den väsenliga uppgiften är visserligen att stimulera till nysparande, men dels

torde icke detta kunna ske utan att sparandet över huvud taget gynnas, dels har det existerande sparandet utsatts för sådana påfrestningar att inga invändningar kan resas mot att det i någon mån nu får fördelas. Det är — som tidigare framhållits — bildandet av sparvanor, som är det väsentliga målet för en sparfrämjande politik. Detta ställer det systematiska sparandet — målsparandet — i förgrunden. Närmast blir det fråga om att finna de konkreta sparmål, som är allmänt godtagna, och att medverka till att dessa framstår som möjliga att nå för så många medborgare som möjligt.

Försäkringssparande, egnahemssparande, bostadssparande, sparande för ett eget företag, aktiesparande, ett banksparande för andra uppgifter, som den enskilde kan finna angelägna, är alla sparformer, som i sig själva har aktualitet för många. Andra sådana kan naturligtvis också tänkas och tänkas framkomma under den fortsatta diskussionen. De bör mötas med positiv förståelse och i möjligaste mån med praktiska åtgärder. Uppgiften är ju att inom ett brett register, som har anslutning i stora lager av vårt folk, göra sparmålen än mer aktuella och ge dem så stor tyngd som möjligt, då användningen av arbetsförtjänsterna planeras — under frihet men också under personligt ansvar.

I föreliggande motion framför vi följande förslag:

1) *Bostadssparande*. Den som under ett eller flera av åren 1957—1961 insätter medel i bank på särskilt bostadskonto upp till ett sammanlagt belopp av högst 5 000 kronor för ensamstående och 10 000 kronor för gifta skall få göra avdrag härför i deklarationen. Om medlen användes för förvärv av eget hem eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening, blir skattebefrielsen definitiv. Bostaden kan uppföras även på jordbruksfastighet.

2) *Bank- och aktiesparande*. Det avdrag som nu medges från kapitalinkomst höjes från 100 kronor för ensamstående och 200 kronor för gifta till dubbla beloppen. I den mån intäkten utgör avkastning av aktier eller andelar i ekonomisk förening, skall avdraget kunna höjas med 150 kronor för ensamstående och 300 kronor för gifta.

3) *Egnahemssparande*. Den som under året amorterar å skuld på egnahemsfastighet mer än 1,5 % av fastighetens taxeringsvärde skall få avdrag för det överskjutande beloppet, dock högst 700 kronor.

4) *Försäkringssparande*. Avdrag för vissa försäkringspremier får nu göras upp till ett belopp av 300 kronor för ensamstående samt 600 kronor för gift skattskyldig och för ensam person med minderårigt barn. Detta försäkringsavdrag bör höjas till 400 respektive 800 kronor.

Då proposition senare under denna riksdag skall lämnas i fråga om egnahemsbeskattningen, avstår vi för närvarande från att väcka ytterligare förslag beträffande egnahemssparandet.

I ett flertal motioner under tidigare år har vi utvecklat våra synpunkter rörande det enskilda frivilliga sparandet och olika åtgärder för att stimulera detta. Med hänsyn härtill åtnöjer vi oss i förevarande sammanhang med att

hänvisa till motionerna II:513, II:489 och II:494 vid 1954 års riksdag, II:492 vid 1955 års riksdag och II:238 vid 1956 års riksdag.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställer vi,
att riksdagen måtte antaga följande

1) *Förslag*
till
förordning om bostadssparande.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som under ett eller flera av åren 1957—1961 insätter medel i bank eller annan penninginrättning å särskilt konto för bostadsanskaffning (bostadskonto) må åtnjuta uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för vad sålunda insatts efter vad nedan sägs.

2 §.

Uppskov enligt 1 § må äga rum för ett belopp av tillhoppa högst 5 000 kronor under nämnda period, dock att för äkta makar beloppet må utgöra sammanlagt 10 000 kronor.

3 §.

Å bostadskonto insatta medel skola vara avsedda för förvärv av eget hem eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening. Den omständigheten att bostaden är förenad med utrymme för ägarens yrkesverksamhet skall ej utgöra hinder för uppskov, som i 1 § sägs, under förutsättning att bostadsändamålet prövas vara det väsentliga, ej heller den omständigheten att bostaden är uppförd å jordbruksfastighet.

4 §.

Belopp, för vilket uppskov med taxeringen erhållits, skall upptagas som intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet för det beskattningsår, då uttag från bostadskonto sker, såvida icke de uttagna medlen under beskattningsåret använts för ändamål som i 3 § sägs, i vilket fall skattebefrielse skall äga rum.

Å bostadskonto insatta medel, som icke uttagits före utgången av år 1966, skola upptagas till beskattning vid 1967 års taxering.

5 §.

Bank eller annan penninginrättning, som mottagit insättning på bostadskonto, har att varje år före den 1 februari underrätta taxeringsnämnd i vederbörandes hemortskommun om sammanlagda beloppet av under nästföregående kalenderår verkställd insättning å bostadskonto eller utbetalning från sådant konto.

6 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1958.

2)

Förslag

till

lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan framgår samt att till 46 § skall fogas ett fjärde moment av nedanstående lydelse.

39 §.

3 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 38 § 1 mom. förmäles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 200 kronor eller, om den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, för dem båda gemensamt med 400 kronor. I den mån intäkten utgör avkastning av aktier eller andelar i ekonomisk förening må det extra avdraget ökas med 150 kronor eller, om den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, med 300 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §.

2 mom. I hemortskommunen — — — allmän sjukförsäkring.

Därest skattskyldig — — — nämnda tid.

Avdrag, som i första stycket 3) här ovan avses, skall beräknas till ett belopp av minst 150 kronor eller, om skattskyldig under beskattningsåret varit gift eller levt tillsammans med andra maken, för dem båda gemensamt till ett belopp av minst 300 kronor. Härjämte skall gälla, att nu avsett avdrag ej må för skattskyldig åtnjutas till högre belopp än 400 kronor; dock att, om skattskyldig under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, ifrågasvarande avdrag för dem båda gemensamt må åtnjutas med högst 800 kronor. Avdrag med högst 800 kronor må vidare åtnjutas om skattskyldig under be-

skattningsåret varit ogift (varmed jämställes änka, änkling eller frånskild) och haft hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn, som stått under hans vårdnad och för vilket rätt till allmänt barnbidrag föreläggat.

4 mom. Har skattskyldig, som är ägare av annan fastighet, inrättad till bostad åt en familj jämte personliga tjänare (enfamiljsfastighet) eller två familjer jämte personliga tjänare (tvåfamiljsfastighet) eller som innehar lägenhet med bostadsrätt, under beskattningsåret verkställt amortering av skuld å sådan fastighet eller sådan lägenhet till ett belopp överstigande 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde eller, beträffande bostadsrättslägenhet, den del av fastighetens taxeringsvärde som belöper å lägenheten, må han i hemortskommunen åtnjuta avdrag för överstigande amortering, dock högst med ett belopp av 700 kronor och endast i den mån den sammanlagda amorteringen icke motsvaras av en minskning under beskattningsåret av den skattskyldiges eller dennes makes sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar inestående medel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958; dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1958 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1958 eller tidigare år.

Stockholm den 26 januari 1957

Ebon Andersson

Ragn. Bergh

K. G. Ewerlöf

Carl Eskilsson

Erik Hagberg

E. Birke

Axel Mannerskantz

Nr 310

Av herr **Ewerlöf m. fl.**, om en lindring av företagsbeskattningen.

(Lika lydande med motion nr 391 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1957

Ebon Andersson

Ragn. Bergh

K. G. Ewerlöf

Carl Eskilsson

Erik Hagberg

E. Birke

Axel Mannerskantz
